

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

ZOROSHKINA Tetiana Sergiivna – doctor of pedagogical sciences, Associate Professor of Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy.

Research interests: interactive technologies in the educational space.

CHYCHUK Antonina Petrovna – Doctor of Pedagogical Sciences, professor of the department of pedagogy, psychology, elementary, preschool education and management of educational institutions, Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute.

Research interests: interactive technologies in the educational space.

ROKOSOVYK Natalia Vasyivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Ukrainian Language and Literature of Foreign Philology and Translation of the Institute of Philology and Mass Communications of the Open International University of Human Development "Ukraine" Kyiv, Ukraine.

Research interests: interactive technologies in the educational space.

Стаття надійшла до редакції 12.02.2022 р.

УДК 378.018.8:373.3.011.3-051]:004(045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-22-27

КОМАР Ольга Анатоліївна –

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри фахових методик та

інноваційних технологій у початковій школі

Уманського державного педагогічного

університету імені Павла Тичини.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0289-2359>

e-mail: komar__olga@ukr.net

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті йдеться про зростання вимог до професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи. Це вимагає якісно нових теоретичних і методичних підходів до підготовки студентської молоді, які дозволять їй, навчаючись у закладах педагогічної вищої освіти, не тільки опанувати основи наук і професійні вміння та навички, а й нові педагогічні досягнення, інноваційні технології. Успішне оволодіння інноваційними педагогічними технологіями допомагає бакалаврам, спеціалістам та магістрам органічно розпочати процес самостійної професійної діяльності.

Багаторічний досвід роботи вчених у підготовці майбутнього вчителя початкової школи дає підстави стверджувати, що розв'язання проблеми особистісно зорієнтованої освіти і її продуктивності пов'язане із застосуванням в освітньому процесі інноваційних, зокрема інтерактивних технологій. Наукові дослідження показують, що інтеракція багато в чому вирішує проблему зміцнення та збереження психічного і фізичного здоров'я тих, хто навчається, сприяє підвищенню мотивації навчальної діяльності

Інтерактивні технології у всій їхній багатогранності орієнтовані на реалізацію пізнавальних інтересів і потреб особистості, тому особлива увага приділяється організації процесу ефективної комунікації, в якій учасники процесу взаємодії більш мобільні, більш відкриті й активні. Сучасна вища освіта має звертатися до принципу багатосторонньої комунікації, а така її організація сприяє використанню відповідних методів навчання. Це сприяє тому, що студенти одержують достатні знання (з дидактики, фахових методик початкової освіти) для здійснення інноваційного навчання молодших школярів.

Майбутнім науковим пошуком має бути впровадження інтерактивних технологій в освітній процес підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Ключові слова: підготовка майбутнього вчителя початкових класів, інноваційні технології, інтерактивні технології, інтерактивне навчання.

КОМАР Olha Anatolyivna –

doctor of pedagogical sciences, professor,

head of professional methods and innovative

technologies in primary school department

Pavlo Tychyna Uman State

Pedagogical University.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0289-2359>

e-mail: komar__olga@ukr.net

THEORETICAL ISSUES OF THE TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS FOR THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THEIR PROFESSIONAL ACTIVITIES

The article deals with the raising of requirements for the professional training of future primary school teachers. This predetermines qualitatively new theoretical and methodical approaches to the training of students, which will allow them not only to master the basics of science and professional skills and abilities, but also new pedagogical achievements, innovative technologies etc. while studying in higher pedagogical institutions Successful mastering of innovative pedagogical technologies helps bachelors, specialists and masters meaningfully start the process of independent professional activity.

The long-term experience of scientists in the training of future primary school teachers gives reason to assert that the solution to the problem of person-oriented education and its productivity is connected with the use of innovative, in particular, interactive technologies in the educational process. Scientific research show that interaction in many ways solves the problem of strengthening and preserving the mental and physical health of students, contributes to increasing the motivation towards educational activities.

Interactive technologies in all their diversity are focused on realization of cognitive interests and needs of an individual, therefore special attention is given to organization of the process of effective communication, in which the participants of the interaction process are more mobile, more open and active. Modern higher education should address the principle of multilateral communication, and such its organization promotes the use of appropriate teaching methods. This contributes to the fact that students acquire sufficient knowledge of didactics, professional methods of primary education etc. for the implementation of innovative education of primary schoolchildren.

The future scientific search should be the introduction of interactive technologies in the educational process of training future primary school teachers.

Key words: training of future primary school teachers, innovative technologies, interactive technologies, interactive learning.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В умовах суттєвих перетворень в соціальній, політичній, економічній і духовній сферах суспільного життя пріоритетним напрямом є осучаснення системи вищої освіти України, її демократизація та гуманізація. Глобалізаційні процеси, перехід людства до постіндустріального суспільства інфор-маційних технологій зумовлюють потребу у вдосконаленні професійної підготовки фахівців, здатних компетентно виконувати педагогічну діяльність, що ґрунтується на засадах міжособистісної суб'єкт-суб'єктної комунікації.

Методологічною основою цього процесу є, галузеві нормативно-правові документи: закони України «Про освіту» (2017), «Про повну загальну середню освіту» (2020), «Про вищу освіту» (2014), указ президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013) тощо.

Науково-технічний прогрес кінця ХХ – початку ХХІ століття зумовив технологізацію не тільки багатьох галузей виробництва, він упевнено ввійшов у сферу культури, гуманітарних галузей знань. З метою реалізації провідних напрямів розбудови національної системи освіти, досягнення мобільності професійно-педагогічної підготовки вчителів поряд із розробкою нової філософії освіти ведуться пошуки варіативних систем і моделей, інноваційних технологій і методик професійної підготовки педагогічних кадрів сучасної генерації на рівні освітніх стандартів і здобутків цивілізації.

Зростання вимог до професійної підготовки вчителя вимагає якісно нових теоретичних і методичних підходів до підготовки студентської молоді, які дозволять їй, навчаючись у педагогічних закладах вищої освіти, не тільки опанувати основи наук і професійні вміння та навички, а й нові педагогічні досягнення, інноваційні технології. Успішне оволодіння інноваційними педагогічними технологіями допоможе бакалаврам, спеціалістам та магістрам органічно включитися в педагогічну роботу і розпочати практичне застосування наукових знань у процесі самостійної професійної діяльності.

Разом з тим, очевидно, що проблема системної підготовки студентів вищого педагогічного освітнього закладу до застосування інтерактивних технологій навчання у початковій школі є актуальною і вимагає певного дослідження.

Недостатня розробленість і безперечна значущість цієї проблеми послужили основою для визначення мети дослідження.

Мета дослідження – проаналізувати і представити широкий спектр наукового пошуку у питаннях підготовки майбутнього вчителя початкових класів до організації інноваційного педагогічного процесу в школі, розробку багатьох напрямів підготовки студентів до викладання шкільних предметів за інноваційними, зокрема інтерактивними, технологіями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Останніми роками арсенал педагогічних технологій збагатився інтерактивними (О. Пометун, Л. Пироженко, А. Сбруєва та ін.), яка відповідає потребам сучасної освітньої ситуації у пошуку та запровадженні нових форм навчальної взаємодії між учасниками процесу навчання. Зберігаючи кінцеву мету і основний зміст освітнього процесу, ця технологія засновується на взаєморозумінні та співпраці не лише вчителя з учнями, а й учнів між собою. Тому, окрім навчальних цілей, у процесі подібної взаємодії учні усвідомлюють цінність інших людей, їх думок та інтересів, у них формується потреба в спілкуванні, емпатія, що характерно для найкращих моделей суб'єкт-суб'єктного і особистісно орієнтованого навчання.

Водночас аналіз стану підготовки педагогічних кадрів у навчальних закладах різних рівнів акредитації свідчить про недостатню ефективність формування фахової компетентності студентів у використанні нових педагогічних технологій, зокрема інтерактивних. Певною мірою це пояснюється недостатністю глибоких знань із теорії і методики організації навчальної роботи за інтерактивними технологіями у викладачів вищих навчальних закладів та відсутністю у більшості ЗВО системи підготовки студентів до застосування їх на практиці.

Аналіз широкого кола різних джерел показав, що в педагогічній науці приділяється значна увага проблемі фахової підготовки майбутнього вчителя, в тому числі і формуванню в нього технологічних умінь.

У контексті філософських аспектів організації навчально-виховного процесу у вищих педагогічних навчальних закладах значний інтерес мають доробки В. Андрущенко, Я. Болюбаша, С. Гессена, Г. Кловак, В. Кременя, А. Погрібного та ін. Проблема інтеграції науки і практики в підготовці вчителя розглядають О. Адаменко, Н. Ничкало, Н. Чепурна та ін.

Інтерес дослідників викликають і такі дидактичні аспекти застосування інтеракції як розробка інтерактивних навчальних курсів (І. Горбаченко), педагогічні умови застосування інтерактивних форм навчання в педагогічному ЗВО (І. Шапошнікова) тощо.

Значну роль у розробці питань підготовки студентів до викладання навчальних дисциплін у початкових класах відіграють праці В. Бондаря і О. Савченко. Теоретико-методичні основи підготовки вчителя початкової школи у педагогічних освітніх закладах розробляють О. Біда, Н. Воскресенська, П. Гусак, Л. Коваль, А. Линенко, С. Литвиненко, Н. Максименко, С. Мартиненко, І. Пальшкова, Л. Петухова, В. Шмига та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі узагальнення матеріалів наукових джерел і вивчення практичного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців виявлено низку суперечностей, які об'єктивно існують у застосуванні інтерактивної технології. Серед них, зокрема, суперечності між:

– потребою суспільства в творчих фахівцях, здатних ефективно діяти в нестандартних ситуаціях, і

недостатньою розробленістю науково-педагогічних підходів до реалізації цієї проблеми;

- новою «суб'єкт-суб'єктною» парадигмою освіти, що передбачає інтерактивну взаємодію викладача і студентів, учителя і учнів, та реальним станом практики навчання студентів і учнів за традиційною системою;

- дидактичними можливостями інтерактивних технологій в процесі розвитку творчих здібностей студентів і учнів на недостатнім рівнем її реалізації у вищих та середніх навчальних закладах;

- розвитком теорії та практики інтерактивного навчання і неготовністю викладачів ЗВО до осмислення і прийняття цих змін, перебудови своєї освітньо-виховної діяльності.

Подолання цих суперечностей можливе за умов створення і запровадження у вищу педагогічну школу України системи підготовки вчителів до використання інтерактивних технологій в освітньому процесі загальноосвітньої, і зокрема початкової, школи.

Сучасні дослідження проблеми підготовки вчителя орієнтовані на посилення його фундаментальної, дидактичної і методичної підготовки, наближення освітнього процесу ЗВО до творчої професійної діяльності, на формування особистості педагога з такими якостями, які відповідали б вимогам суспільства та забезпечували студентам успішність у їх майбутній педагогічній діяльності.

У вищій педагогічній освіті європейських країн, Канади, США останнім часом вивчаються технології і методи навчання у ЗВО, засновані на міжособистісному спілкуванні та діяльній підході, на розвитку творчого, продуктивного мислення студентів, формування у них нових моделей поведінки та спілкування [1; 2; 4].

Дослідження дозволяють стверджувати, що крім комунікативних, організаційних, інтелектуальних, фізичних, моральних якостей, слід розвивати креативність, індивідуальність стилю діяльності, почуття власної гідності, такт, професійну компетентність, педагогічний оптимізм, авторитетність тощо. Тому виникає необхідність зміни стратегічних, глобальних цілей педагогічної освіти, перенесення акценту зі знань і умінь фахівця на його людські, особистісні якості, що постають водночас і як мета, і як засіб його підготовки до майбутньої професійної діяльності. Абсолютно нові вимоги до підготовки педагогів, в тому числі і вчителів початкових класів, засновані на нових освітніх технологіях, технологіях комунікації і взаємодії учасників навчального процесу для розвитку їх професійних і загальнолюдських якостей.

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження засвідчує, що однією з сучасних технологій, яка останнім часом широко запроваджується в освітній процес, зокрема у початковій школі, є інтерактивна технологія. Під терміном «інтерактивність» розуміють принцип побудови і функціонування педагогічного, психологічного, комп'ютерного тощо спілкування в режимі діалогу. Інтерактивним є навчання, що передбачає міжособистісне педагогічне спілкування у процесі навчання, таку організацію процесу ефективною комунікації, в якій учасники процесу взаємодії мобільні, відкриті й активні, а навчальний процес відбувається тільки шляхом постійної, активної взаємодії всіх учасників [3, с. 131].

Основою інтеракції є принцип багатосторонньої комунікації, яка характеризується відсутністю полярності і мінімальною сконцентрованістю на точці зору вчителя. Організація процесу багатосторонньої комунікації сприяє використанню відповідних методів навчання. Відбувається колективне, групове, індивідуальне навчання, навчання у співпраці. Той, хто вчить, і той, хто вчиться, є рівноправними суб'єктами навчання. Інтерактивне навчання відповідає вимогам особистісно орієнтованого підходу, оскільки воно, як того і вимагає насамперед цей підхід, ставить у центр навчально-виховного процесу учня, прагнучи максимально задовольнити його освітні потреби і створити умови для всебічного розвитку [3, с.133].

Проведені дослідження показують, що інтерактивне навчання реалізується на практиці як особлива педагогічна технологія з усіма, характерними для цього феномена, ознаками. Воно постає у сукупності способів (методів, прийомів, операцій) педагогічної взаємодії, послідовна реалізація яких створює умови для розвитку учасників педагогічного процесу і передбачає його певний результат. У кожній інтерактивній технології є такі головні компоненти:

- чітко сплановані цілі навчання – зрозумілий якісний та кількісний очікуваний результат процесу у вигляді навчальних досягнень учнів, а саме передбачуваного рівня засвоєння навчального змісту;

- спеціально дібраний та структурований зміст навчання;

- інтерактивні форми, методи і прийоми, за допомогою яких організовано навчання і стимулюється активна діяльність учнів;

- адекватні цілям, формам і методам засоби навчання (розумові і навчальні дії та процедури, за допомогою яких учні можуть досягти запланованих результатів, представлені у вигляді системи пізнавальних завдань);

- організаційні та психолого-педагогічні умови, що дозволяють ефективно спланувати та реалізувати інтерактивне навчання.

Сукупність цих ознак і умов дозволяє говорити про принципову інноваційність педагогічної технології інтерактивного навчання у порівнянні з традиційними варіантами організації навчального процесу. Тому широке її застосування у сучасній школі передбачає серйозну увагу до цього явища з боку працівників педагогічних ВНЗ.

Визначено сучасні вимоги до вчителя у процесі інтерактивного навчання, висвітлено процес формування готовності майбутніх учителів до запровадження інтерактивної технології у початковій школі, подано результати аналізу стану підготовки їх до застосування інтерактивної технології та організаційно-педагогічного і навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології.

У процесі аналізу наукової літератури встановлено, що питання про вимоги до вчителя як провідної, керуючої ланки навчально-виховним процесом не є новим і тісно пов'язане в літературі з визначенням ролі вчителя в суспільстві, його соціальною функцією. Для досягнення цієї мети майбутньому вчителю передусім необхідно знати сутність інноваційних педагогічних технологій, можливість і доцільність застосування кожної з них у навчальному процесі початкової школи, специфіку їх

застосування в залежності від вікових і особистісних особливостей учнів.

Інноваційність учителя початкової ланки базується на розвитку в нього базових, найбільш важливих професійних умінь, а саме: уміння здійснювати розвиток пізнавальних здібностей у дітей, організувати процес навчання, аби учні навчалися осмислювати отриману інформацію, трактувати її, застосовувати в конкретних умовах, а отже, думати, розуміти суть речей, уміти висловити свою особисту думку. Сучасного вчителя початкових класів неможливо уявити без глибокого знання вікових, індивідуальних особливостей учнів та умінь їх діагностувати й організувати на цій основі диференційоване навчання.

У процесі аналізу наукової літератури встановлено, що питання про вимоги до вчителя як провідної, керуючої ланки освітнім процесом не є новим і тісно пов'язане в літературі з визначенням ролі вчителя в суспільстві, його соціальною функцією. Для досягнення цієї мети майбутньому вчителю передусім необхідно знати сутність інноваційних педагогічних технологій, можливість і доцільність застосування кожної з них у навчальному процесі початкової школи, специфіку їх застосування в залежності від вікових і особистісних особливостей учнів.

Інноваційність учителя початкової ланки базується на розвитку в нього базових, найбільш важливих професійних умінь, а саме: уміння здійснювати розвиток пізнавальних здібностей у дітей, організувати процес навчання, аби учні навчалися осмислювати отриману інформацію, трактувати її, застосовувати в конкретних умовах, а отже, думати, розуміти суть речей, уміти висловити свою особисту думку. Сучасного вчителя початкових класів неможливо уявити без глибокого знання вікових, індивідуальних особливостей учнів та умінь їх діагностувати й організувати на цій основі диференційоване навчання.

Важливою складовою дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів до запровадження інтерактивної технології навчання є визначення критеріїв і показників ефективності зазначеного процесу, які відображаються у формуванні в студентів готовності до здійснення відповідної діяльності. Виділені вище компоненти готовності можуть вважатись критеріями оцінювання процесу засвоєння і застосування майбутніми вчителями початкової школи інтерактивної технології. Отже, узагальненим вираженням підсумків процесу підготовки є готовність випускника педагогічного ВНЗ до систематичного застосування інтерактивної технології у початковій школі, яка повинна відповідати зазначеним критеріям. Вона повинна виявлятися у вигляді загальної і тривалої готовності вчителя до здійснення навчання, виховання, розвитку учнів за допомогою інтерактивної технології, а також постійного педагогічного самовдосконалення. Загальна готовність передбачає наявність як професійно важливих особистісних якостей, так і розвиток таких умінь та навичок, як організаторські, гностичні, комунікативні, конструктивні тощо.

Цілеспрямоване осмислення освітнього процесу у педагогічних ВНЗ, теоретичний аналіз процесу підготовки майбутніх учителів до застосування інтеракції дозволили виявити і сформулювати три групи протиріч зазначеного процесу:

а) соціально-педагогічні, які характеризуються неузгодженістю між сучасними соціально-політичними, економічними, правовими та іншими процесами в суспільстві і станом підготовки студентів до інноваційної діяльності;

б) власне педагогічні, що виникають у процесі функціонування певного виду підготовки як відносно самостійного процесу вищої школи;

в) психологічні, або особистісні, які відображають проблеми становлення і розвитку студентів під впливом процесу підготовки, а також діяльності викладацького складу вищих навчальних закладів.

У процесі багаторічного досвіду викладання дисциплін «Педагогічні технології у початковій школі», «Інноваційні технології навчання» нами визначено сучасні вимоги до вчителя у процесі інтерактивного навчання, висвітлено процес формування готовності майбутніх учителів до запровадження інтерактивної технології у початковій школі, подано результати аналізу стану підготовки їх до застосування інтерактивної технології та організаційно-педагогічного і навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій.

Вони стосуються регулювання різноманітних змістових стосунків учасників зазначеного процесу, визначають діяльність педагога та навчально-пізнавальну діяльність учнів як суб'єктів навчання, основні положення, на які опираються при викладанні навчальних дисциплін у ВНЗ; впливають на визначення змісту, методів і форм навчання тощо.

Узагальнення підходів до обґрунтування сучасної системи принципів навчання та виховання, що існують нині в педагогіці, урахування особливостей виховного процесу у вищому педагогічному навчальному закладі України, вивчення практики підготовки майбутніх учителів до застосування інтеракції, а також узагальнення передового педагогічного досвіду підготовки майбутніх учителів у різних ЗВО дали можливість визначити такі принципи підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивної технології: педагогізація підготовки студентів; формування творчої особистості майбутнього педагога; розвиток умінь і навичок організації навчання; організація самоосвіти студентів.

Оскільки результатом запровадження досліджуваної системи підготовки є особистісне набуття кожним студентом відповідної готовності до застосування інтерактивної технології у початковій школі, то досягнення цього результату можливе за певних умов, що можуть позитивно вплинути на цей процес.

Серед цих умов такі:

– створення під час навчання спеціального емоційно-позитивного середовища навколо питань зростання інноваційного потенціалу майбутніх учителів, зокрема оволодіння інтерактивною технологією;

– забезпечення спеціальної підготовки викладачів до проведення занять з використанням інтерактивної технології із дисциплін психолого-педагогічного циклу та керівництва педагогічною практикою студентів;

– переорієнтація навчального змісту психолого-педагогічних дисциплін ВНЗ на підготовку майбутніх

учителів до застосування технології інтерактивного навчання;

– побудова навчального процесу ЗВО із різних, насамперед психолого-педагогічних, дисциплін з обов'язковим залученням інтерактивної технології навчання та навчального тренінгу як окремої форми проведення занять;

– створення у ЗВО атмосфери співробітництва як під час занять, так і у спільній позанавчальній діяльності студентів і викладачів.

Побудова системи підготовки студентів до застосування інтерактивної технології потребувала визначення кількох послідовних етапів її реалізації, кожен з яких відрізняється за своєю метою і змістом. Було визначено п'ять таких етапів:

– орієнтувальний етап, метою якого було ознайомлення з педагогічною діяльністю вчителя, зокрема випускника ВНЗ, а також зі змістом та організацією підготовки до неї у навчальному закладі, формування

у студентів первинного інтересу до інноваційної педагогічної діяльності, позитивної установки щодо необхідності спеціальної підготовки до неї;

– пробно-діагностичний етап, який передбачає перші спроби студентів організувати педагогічну діяльність, зокрема із застосуванням інтеракції, та набуття умінь діагностувати власний рівень розвитку педагогічних умінь;

– основний етап, протягом якого студенти вивчають методики викладання навчальних предметів початкової школи, опановують систему психолого-педагогічних знань, на базі яких можна здійснювати подальший розвиток педагогічних навичок і вмінь, педагогічної спрямованості особистості;

– етап закріплення, коли студенти на основі певної системи психолого-педагогічних знань, теоретико-практичних уявлень про педагогічну діяльність у школах, апробуючи на практиці власні педагогічні вміння та навички, самостійно виконують роботу з навчання і виховання учнів;

– завершальний етап процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи до запровадження інтерактивного навчання, метою якого є підвищення рівня готовності студентів до виконання реальної педагогічної діяльності, причому вже не тільки у школі, але й в інших типах навчальних закладів.

У процесі роботи розглядалися проектування, моделювання навчальної ситуації на інтерактивному уроці, дотримання структурних елементів інтерактивного уроку, рефлексія як комплексні вміння, що інтегрують знання та здатність майбутніх фахівців планувати, проектувати і проводити уроки в початковій школі, застосовуючи інтерактивну технологію.

Основним елементом реалізації формування готовності студентів є узгоджена система навчання студентів фаховим дисциплінам початкової школи. Забезпечується проведення викладачами інтерактивних занять з різних дисциплін, зокрема лекційних (проблемна, проблемно-дослідна, проблемно-модельююча лекції, лекція-дебати, лекція з коментуваннями, лекція-дискусія, полемічна лекція, лекція-мозаїка), практичних (гра-симуляція, вирішення педагогічних ситуацій, створення тимчасових творчих груп, мікророзкладання, навчальна конференція тощо), проведення спеціальних тренінгів, орієнтація педагогічної практики студентів на

застосування ними інтерактивної технології навчання на їхніх заняттях.

Узагальнюючи, зазначимо основні характеристики процесу реалізації формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивного навчання молодших школярів:

а) в системі управління:

– розробка викладачем завдань інтерактивного характеру, які сприяють формуванню умінь майбутніх учителів початкової школи застосовувати інтерактивну технологію, що дозволяють сформувати педагога, здатного до інтерактивного навчання на етапі фахової підготовки у вищому педагогічному навчальному закладі;

– надання студентові можливості вибору інтерактивних методів навчання при розробці фрагментів уроку або планів-конспектів уроків із різних предметів початкової школи, вибору теми курсового, магістерського дослідження на всіх етапах фахової підготовки; забезпечення поступового переходу від наставництва до самоуправління фаховою діяльністю студентом;

б) в системі організації:

– введення інтерактивного компонента в усі форми організації навчання (лекції, семінарські і практичні заняття з теоретичних дисциплін);

– забезпечення тренінгових форм навчання студентів для позитивної мотивації навчання і одержання фахової грамотності;

– використання резерву аудиторних форм (лекцій, семінарів, практичних і лабораторних занять) з метою забезпечення неперервності формування умінь у майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології у навчанні молодших школярів на прикладі предметів «Педагогічні технології у початковій школі», «Інноваційні технології навчання», фахові методики початкової освіти тощо;

в) в системі функціонування: обов'язкове дозування обсягу відтворюваних знань;

– покрокове формування умінь майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології на кожному етапі багаторівневої системи підготовки;

– цілеспрямована пропедевтична підготовка студентів у напрямі нарощування фонду професійно орієнтованих інтерактивних умінь;

– використання комплексу педагогічно спрямованих видів інтерактивної діяльності (виконання творчих завдань на застосування інтерактивної технології з будь-яких предметів початкової школи, організація конкурсів на кращий інтерактивний урок, інтерактивний виховний захід), обговорення актуальності і доцільності застосування інтерактивної технології в різних педагогічних ситуаціях тощо.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, результати вивчення і застосування питання опанування студентами інтерактивними технологіями у початковій школі дають підстави для таких висновків.

1. Важливими завданнями підготовки вчителя є розвиток особистості через спілкування у процесі навчання, підвищення професійної компетентності студента, зростання його мотивації до педагогічної праці, здатність до незалежного і критичного мислення, практичного застосування одержаних знань

і досвіду навчально-дослідницької діяльності, рольового та імітаційного моделювання, творчого пошуку.

2. Оновлення освітнього процесу у ЗВО України пов'язане із висуванням нових вимог до результатів підготовки сучасного вчителя, у якого, на думку вчених, крім комунікативних, організаційних, інтелектуальних, фізичних, моральних здібностей, слід розвивати креативність, індивідуальність стилю діяльності, почуття власної гідності, такту, професійну компетентність, педагогічний оптимізм, авторитетність та ін. Тому виникає необхідність зміни стратегічних, глобальних цілей педагогічної освіти, акцентів зі знань фахівця на його людські, особистісні якості, що постають водночас і як мета, і як засіб його підготовки до майбутньої професійної діяльності.

3. Під підготовкою майбутніх вчителів до застосування інтерактивних технологій розуміємо системний специфічний педагогічний процес усередині загального педагогічного процесу педагогічного закладу вищої освіти, змістом якого є поєднання навчання, виховання, розвитку студентів, їх психологічної підготовки до професійної діяльності і педагогічного самовдосконалення, а результатом – опанування змістом та особливостями застосування інтерактивних технологій в освітньому процесі початкової школи.

4. Результатом підготовки студентів до застосування інтерактивних технологій у початковій школі може розглядатись як цілісне особистісне утворення, яке передбачає наявність у студентів сукупності певних якостей особистості майбутнього вчителя, знань, умінь, навичок, що забезпечують успішну реалізацію інноваційної освітньої діяльності, зокрема педагогічних знань, умінь, навичок, потреб та інтересу до ефективного застосування інтеракції, відповідальності за її результати та впевненості у собі.

Подальша розробка теорії і практики підготовки майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій могла б здійснюватись за такими напрямками: підготовка до застосування інтерактивної та інших інноваційних технологій майбутніх учителів різних предметів; інтегроване вивчення предметів у початковій школі; інформаційно-педагогічне та комп'ютерне забезпечення підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності; оптимізація теорії і практики підготовки викладачів закладу вищої освіти до застосування інтерактивної та інших педагогічних технологій.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Воронка Г. Академічне консультування в навчально-освітньому процесі Канади та Великобританії. *Шлях освіти*. 2008. № 1. С 27–30.
2. Дічек Н. Дитиноцентризованість як практична філософія освіти в Україні: психолого-педагогічний контекст. *Світосгляд*. 2020. Т.1. №81. С. 50–55.
3. Комар О., Комар О. Теорія і практика застосування інноваційних інтерактивних технологій навчання в руслі концепції розвитку педагогічної освіти. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань, 2018. № 59. Випуск 1. С.130–140.
4. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти : навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 319 с.
5. Про Національну доктрину розвитку освіти: указ Президента України від 17.04.2002 № 347/2002. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> (дата звернення: 07.02.2022).

6. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення: 07.02.2022).

7. Про освіту: Закон України № 2145-VIII від 5.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 07.12.2021).

8. Про повну загальну середню освіту: Закон України № 463-IX від 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#n2> (дата звернення: 07.12.2021).

REFERENCES

1. Voronka, H. (2008). Akademichne konsultuvannya v navchalno-osvitnomu protsesi Kanady ta Velykobrytanii [Academic counseling in the educational process of Canada and Great Britain]. *Shliakh osvity*. №1. S 27–30. [in Ukrainian]
2. Dichek, N. (2020). Dytynotsentrovaniest yak praktychna filosofii osvity v Ukraini: psykholoho-pedahohichni kontekst [Child-centeredness as a practical philosophy of education in Ukraine: psychological and pedagogical context]. *Svitohliad*. T. 1. № 81. S. 50–55. [in Ukrainian]
3. Komar, O., Komar, O. (2018). Teorii i praktyka zastosuvannya innovatsiynykh interaktyvnykh tekhnolohii navchannya v rusli kontseptsii rozvytku pedahohichnoi osvity [Theory and practice of using innovative interactive learning technologies in line with the concept of development of pedagogical education]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskooho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychnyni*. № 59. Vypusk 1. S.130–140. [in Ukrainian]
4. Sbruieva, A. A. (2021). Porivnialna pedahohika vyshchoi shkoly: natsionalnyi, yevropeyskyi ta hlobalnyi konteksty [Comparative higher education pedagogy: national, European and global contexts]: navchalnyi posibnyk. Sumy: SumDPU imeni A. S. Makarenka. 319 s. [in Ukrainian]
5. Pro Natsionalnu doktrynu rozvytku osvity [About the National Doctrine of Education Development]: ukaz Prezydenta Ukrainy vid 17.04.2002 № 347/2002. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> (data zvernennia: 07.02.2022). [in Ukrainian]
6. Pro Natsionalnu stratehiu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku [About the National Strategy for the Development of Education in Ukraine for the period until 2021]: ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25.06.2013 № 344/2013. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (data zvernennia: 07.02.2022). [in Ukrainian]
7. Pro osvitu [About education]: Zakon Ukrainy № 2145-VIII vid 5.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (data zvernennia: 07.12.2021). [in Ukrainian]
8. Pro povnu zahalnu seredniu osvitu [About complete general secondary education]: Zakon Ukrainy № 463-IX vid 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#n2> (data zvernennia: 07.12.2021). [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОМАР Ольга Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: впровадження сучасних інноваційних технологій в освітній процес підготовки майбутніх учителів початкової школи.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

KOMAR Olha Anatolyivna – doctor of pedagogical sciences, professor, head of professional methods and innovative technologies in primary school department Pavlo Tychna Uman State Pedagogical University.

Scientific interests: introduction of modern innovative technologies in the educational.

Стаття надійшла до редакції 16.10.2022 р.